Przedpłata wraz z przesełką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 8. i 22. każdego miesiąca w objętości arkusza.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy placu Maryackim l. 9.

Nr. 13. i 14. Dnia 8. i 22. Lipca 1882. IX. rocznik.

ODEZWA
Wydawcy VIII. Rocznika stowarzyszeń.

Równocześnie rozsełam **Kwestyonarz do Rocznika stowarzyszeń za rok 1881.** i upraszam szanowne Dyrekcye naszych stowarzyszeń o dokładne a spieszne wypełnienie takowego, gdyż pragnąłbym wydać **Ósmy Rocznik** równocześnie z otwarciem Sejmu krajowego w piérwszych dniach września b. r.

Do Kwestyonarza upraszam dołączyć bilans szczegółowy i sprawozdanie, o ile drukiem zostało ogłoszone. Stowarzyszenia, które za r. 1881. bilansu nie zamykały, raczą mi nadesłać bilans surowy po 30. czerwca b. r. Stowarzyszenia dotąd nie objęte Rocznikami (p. VII. Rocznik za r. 1880.) raczą dołączyć do wykazów statut.

Wszystkie zaś Stowarzyszenia upraszam o imienny wykaz urzędników, zajętych w szanownem stowarzyszeniu.

Stowarzyszenia handlowe i produkcyjne raczą bilansu nie umieszczać w kwestyonarzu, ale nadesłać go osobno: wszystkie inne zaś rubryki kwestyonarza wypełnić mogą, jedynie zamiast rubryki „suma udzielonych pożyczek“ mają wyrazić „kwotę targu lub produkcyi“ w r. 1881.

W końcu zapraszam, jak co roku, Szanowne Stowarzyszenia do nadsełania *przedpłaty na VIII. Rocznik* po 1 zł. od egzemplarza.

Żywię nadzieję, że Szanowne stowarzyszenia zamówią przynajmniéj po tyle egzemplarzy, ile im potrzeba, aby każdy z członków Dyrekcyi i Rady nadzorczéj otrzymał po jednym egzemplarzu Rocznika. — We wielu stowarzyszeniach jest to jedyne wynagrodzenie dla Zarządu — a tylko tą drogą wydawnictwo Rocznika utrzymać się zdoła.

We Lwowie, dnia 19. lipca 1882.

Dr. Alfred Zgórski.
wydawca „Rocznika Stowarzyszeń“.

Spółki zarobkowe z pod zaboru pruskiego.

Ks. Patron Szamarzewski pospieszył się w tym roku i wydał już „Dziesiąte Sprawozdanie“ Związku Spółek Zarobkowych za r. 1881. Rocznik za r. 1880. okazał się równocześnie z Rocznikiem za r. 1881. i dla tego omówimy go tylko przy sposobności ostatniego.

W sprawozdaniu z czynności komitetu (Wydziału Związku) i swoich wspomina Patron o podróży do Galicyi i na Górny Szląsk — jako owoc téj podróży wydał ks. Szamarzewski osobną broszurę: „Słowo o konsumach górno-szląskich“, o czém mowa będzie późniéj.

Co do ilości spółek pod zaborem prukim przedstawia je poniższa tabelka

	Pożyczkowe	Handl.	Spożyw.	Razem
Prusy zachodnie .	25	.	.	25
Poznańskie . . .	52	1	.	53
Górny Szląsk . .	5	.	27	32
	82	1	27	110

Przechodząc do szczegółów omówimy najpiérw Spółki pożyczkowe Prus zachodnich i poznańskiego, gdyż o Szlązku chcemy mówić osobno, a zresztą Szląskie spółki pożyczkowe są systemu Raiffeseina.

Z 77 spółek pożyczkowych jest 11 pruskich, po wsiach reszta i wszystkie poznańskie są po miastach.

Najstarsza spółka jest z r. 1861. w Poznaniu, najmłodsza z r. 1879. w Ostrzeszowie (Poznańskie); w r. 1880. i 1881. nie przybyło w Prusiech i Poznańskiem żadnéj spółki. Najwięcéj spółek (16) pochodzi z r. 1873.

Na 77 spółek pożyczkowych należy do Związku 46 nie zdecydowanych dotąd 8, nie należą wcale do Związku 23. Oprócz tego należy do Związku „Ul“; razem zatém 47.

Na 78 spółek (pożyczkowych wraz z „Ulem“ gnieźnieńskim) obejmuje Rocznik cytry 68 spółek — za r. 1880. zebrał ks. Patron tylko cyfry od 57 spółek.

Z porównania r. 1880. i 1881. wynika:

	1880.	1881.
Sprawozdań	57	68
Ilość członków	13.440	17.439
Udziały	1,249.107 marek	1,496 174 marek
Fundusz rezerwowy .	357.034 „	477.882 „
Wkładki członków . .	5,219.266 „	6,489.610 „
Pożyczki u członków .	6,781.756 „	8,245.228 „

W roku 1881. poniosło 4 spółek znaczniejsze straty: Chełmno 2.194 m. w wekslach i kosztach procesowych; Inowrocław 5.732 m., straty te ciągną się od lat kilku, w r. 1881. przybyło 2.819 m., odpisuje się rocznie po 20%; Klecko 7.864 m. pochodzą z lat dawniejszych, w skutek nadużyć b. kasyera Lubeckiego; Kościerzyna ma największe straty: 24.857 m., pochodzą przeważnie z nieoględnie udzielanych pożyczek większym właścicielom wsi; Spółka ta rozpisała dopłaty na udziały, które jednak idą dość leniwo; razem straty, na rach. r. 1882. przeniesione, czynią 40.649 m.

Nim załatwimy się ze spółkami pruskiemi i poznańskiemi wspomnieć należy osobno o spółce w Gnieznie „Ul- Wzajemna Pomoc“ choć cyfry tego stowarzyszenia objęte są w kolumnach spółek pożyczkowych. Spółka ta powstała w r. 1873. a jéj przedsiębiorstwo stanowi:

1. Interes wekslowy.
2 Handel świec, wosku, kawy, herbaty papiéru i mydła.
3. Lombard.

Spółka ta liczy członków 136, posiada w udziałach 9.325 m., w rezerwie 1.608 m., wkładek oszczędności 12.742.

Interes wekslowy jest najważniejszy dla spółki, w nim ulokowano 16.224 m.

Interes handlowy, przeważnie dla celów kościelnych założony, a mianowicie dla sprowadzenia świéc „odpowiadających przepisom kościelnym“, targ w r. 1881. wynosi 4.634 m. inwentarz zapasów z 31. grudnia 1887. 1.257 m.

Znaczniejsze obroty dokonał dział lombardowy, na przeszło 3.000 zastawów udzielono w r. 1881. zaliczek: 26 020 m., z końcem roku zostało 812 zastaw, na które zaliczono 8.621 m.

Szczególniéj troskliwie zajął się ks. Szamarzewski w roku zeszłym spółkami na Górnym Szlązku, których liczba wynosi 32, z czego pożyczkowych system Raiffeisena 5., spożywczych 27. Spółki te są przeważnie młode, a powstały:

	pożyczk.	spożyżw.
?	—	1
w r. 1877	—	1
1878	—	7
1879	—	10
1880	1	5
1880	4	3
Razem	5	27

Spółki systemu Raiffeisena istnieją na Górnym Szlązku w powiecie Opolskim, zakładane przez obywatela tamtejszego p. Reimana, który w swoim czasie zwiedził prowincye nadreńskie i w pracy swéj znajduje poparcie władz rządowych. Członkowie tych spółek są przeważnie Polacy — zarząd i kierownictwo jednak niemieckie. Spółki takie istnieją w: Zakrzowie (Sakrau), Zawodach (Sawoda), Chronstowie (Chronstau), Wielkim Kotorzu i Starych Szałkowicach i liczą razem członków 246. Istnieją w prawdzie na Górnym Szlązku liczne inne stowarzyszenia pożyczkowe, ale te już wcale nie mają charakteru polskiego.

Natomiast huty na Górnym Szlązku zgromadziły znaczną liczbę robotnika — i stąd powstały tam liczne stowarzyszenia spożywcze, czyli tak zwane tu „konsumy“. Za tychże przykładem poszedł i przeważnie polski powiat Pszczyński i stąd powstało i tam 27 polskich „konsumów“.

Ks. Szamarzewski nie bardzo zbudowany prowadzeniem tych konsumów. Przedewszystkiem zarzuca im nieumiejętne kierownictwo — a najczęściéj wyzyskiwanie. „Konsumy, powiada ks. Patron, faktycznie należą do prywatnego przedsiębiorcy, a mają lica zapisanéj spółki“ — a daléj: „konsumy tylko tam prosperują, gdzie się zamieniły na szynkownie i stały się miejscem zbiegowiska ludzi leniwych i pijaków“... Przykładów podaje szan. autor podostatkiem! Stąd téż w osobném „Słowie do konsumów Górnoszląskich“ wzywa, i radzi, aby ile możności, zwijać konsumy, a zakładać kasy pożyczkowe.

Dnia 5. i 6. b. m. odbył się w Toruniu jedynasty sejmik Związku spółek zarobkowych. Porządek dzienny sejmiku był bardzo obszerny — wszakże nie mając urzędowego jeszcze ze sejmiku sprawozdania, poprzestaniemy na razie tylko na kwestyi najważniejszej.

Jest to kwestya, co lepsze, nieograniczona, czy ograniczona solidarność? Ogromne straty, na jakie narażone zostały niemieckie spółki w ciągu zeszłego roku, dochodzące po utracie funduszu żelaznego i udziału do 9 milionów marek deficytu i ruina majątkowa wielu członków, idąca w parze z klęską spółek, zniewoliły dwóch niemieckich posłów konserwatywnych do postawienia wniosku w parlamencie niemieckim, mającego na celu zmodyfikowanie dotychczasowéj kardynalnéj zasady spółek pożyczkowych. Ackermann uważając, że głównéj przyczyny klęsk szukać należy w zasadzie nieograniczonéj solidarności, zamierza swoim wnioskiem zasadę tę zupełnie usunąć, a w miejsce jéj zaprowadzić solidarność ograniczoną. Mirbach natomiast chciałby wprowadzić obok zazady nieograniczonéj solidarności i ograniczoną poręką, aby następnie po dostatecznie nabytém doświadczeniu, jedno lub drugie wybrać. Ta téż

oto kwestya zajmowała przeważnie delegatów spółek związkowych na sejmiku. Dyskusye toczyły się nad tą sprawą poważnie lubo niekiedy gorąco.

Solidarność ograniczona miała nieznaczną tylko ilość zwolenników, przemawiał sędzia Łyskowski, ks. dr. Łukowski z Gniezna i ks. dr. Rzepnikowski z Lubawy, podczas gdy zastęp mówców występujących w obronie nieograniczonej solidarności był nierównie liczniejszy.

Na czele tych szermierzy stał ks. patron, a w walce téj wspierali go dzielnie pp. B. Leitgeber, dr. Kusztelan, ks. Wawrzyniak, dyrektor spółki poznańskiej Rakowski, i inni.

Zwolennicy solidarności ograniczonéj upatrywali słabą stroną solidarności nieograniczonéj w tém, że w razie upadku spółki, tylko zamożni i poczciwi członkowie narażają się, jako solidarnie odpowiedzialni za wszelkie straty, na zupełną ruinę swego majątku, szczególniéj, że liczba zamożnych, w obec całéj rzeszy ubóstwa pomiędzy członkami, jest bardzo mała.

Po zaprowadzeniu ograniczonéj solidarności, rokują sobie nadzieję, że znaczniejszy poczet osób mąjętnych i inteligentnych wstąpi do spółek aniżeli obecnie, mianowicie, gdy się przekonają, że nie cały mąjątek narażają na utratę W razie katastrofy poniesie pojedynczy członek mniejszą stratę, z góry określoną, a deponenci w tém będą mieli swą pewność, że spółki będą posiadały większą liczbę członków miennych.

W reszcie zauważano z téj strony, że i idea wolności wymaga tego, aby w myśl Mirbascha mogły istnieć obok spółek z nieograniczoną solidarnością i spółki takie, których członkowie z góry oznaczają sumę za którą chcą być odpowiedzialni w razie strat.

Ci zaś, którzy kruszyli kopie za nieograniczoną solidarnością wykazywali, że sprawiedliwość i słuszność nakazują równą opieką otaczać i tych, co korzystają z kredytu spółek i tych co składają tam oszczędności. Członkom korzystającym z dobrodziejstw spółki wolno doglądać prowadzenia interesów spółki, co przecież nie przysługuje deponentom Ograniczenie solidarności musi za sobą niewątpliwie pociągnąć ograniczenie zaufania.

Klęski swe zawdzięczają niemieckie spółki nie zasadzie ograniczonéj solidarności, ale szwyndlom, spekulacyi, nieuczciwości i nadużyciom. Straty więc, jakie członkowie ponieśli, sami sobie niechaj przypiszą, bo nie dbali o prowadzenie spółek. Nie dosyć być członkiem, trzeba wszystkie wypełniać obowiązki. Niechajże ludzie inteligntni nie usuwają się od obywatelskiego obowiązku czuwania i opiekowania się sprawami spółek. Spółki polskie na szczęście nie wykazują dotąd tak znacznych strat, jak niemieckie, a i te, które nas spotkały nie pochodzą od klasy pracującéj w pocie czoła, nie od rzemieślników, ale od kupców i posiadaczy wiejskich, ludzi bezradnych, żyjących nad stan.

Opiérając się na sprawozdaniu patronatu spółek galicyjskich wykazywano, że w Galicyi i Czechach rozwijają się pomyślnie spółki o ograniczonéj solidarności. Odpowiedziano na to, że i w Galicyi dążą do porzucenia solidarności ograniczonej. Sytuacya nasza jest téż inną, aniżeli w innych społeczeństwach. Tam gdzie spółka z jednolitych mniéj więcej zawiązać się może członków, ograniczona solidarność może być na miejscu — u nas ma się w ręcz inaczéj. U nas posiadają spółki bardzo różnorodne elementa posiadaczy obszernych włości i rękodzielników — a ta różnorodność stawa na zawadzie w unormowaniu poręki. Przy głosowaniu zwyciężyła zasada nieograniczonéj solidarności przeważną większością gdyż za ograniczoną solidarnością głosowało tylko 4 delegatów naprzeciw 30 głosom strony przeciwnéj.

Rozprawy te nie będą miały w prawdzie żadnéj praktycznej doniosłości, ale w każdym razie mogą służyć posłom polskim w Berlinie jako wskazówka, jakie mają w tym względzie zająć stanowisko.

Wśród żywo ale poważnie prowadzonych rozpraw wypowiedział ks. patron mniéj więcéj następujące słowa: „Nie nam porównywać położenie nasze z położeniem innych społeczeństw, bo nasze położenie jest nienormalne, nieszczęśliwe, okropne. Wszystkie urzędy i stanowiska są zajęte przez innoplemieńców, nas wykluczono od wszelkich dobrodziejstw państwa, nas żywi i utrzymuje tylko nasza święta ziemia i praca w pocie czoła“....

Lustracya Kasy zaliczkowéj
w Bursztynie.

Dnia 2. lipca 1882 r. odbyłem lustracyą związkowego towarzystwa Kasy zaliczkowéj w Bursztynie, stow. zarejestr. z nieogr. poręką. Przy lustracyi byli obecni ze strony Dyrekcyi dotyczącego Towarzystwa pp. Edmund Mordkowicz, kasyer Tow. (sekretarz gminny), i członek Tow. c. k. notaryusz Frańciszek Burzyński, ze strony komisyi kontrolującéj i Rady zawiadowczéj nie było nikogo

Księga główna i likwidacyjna wykazywała w dniu lustracyi następujący stan majątkowy (bilans surowy):

Stan bierny:	Udziały	185 zł. — ct
	Fundusz rezerwowy . . .	50 „ — „
	Długi towarzystwa	500 „ — „
	Odsetki	66 „ 78 „
	Zysk z r. 1881.	4 „ 02 „
	Razem .	805 zł. 80 ct.
Stan czynny:		
	Pożyczki	614 zł. 32 ct.
	Koszta administracyi . . .	40 „ 80 „
	Koszta założenia	100 „ — „
	Lokacya na książeczkę . .	50 „ — „
	Gotówka (kasa)	— „ 68 „
	Razem . .	805 zł. 80 ct.

*

Rachunki stowarzyszeń zaliczkowych za miesiąc Czerwiec 1882.

Stan bierny

Tow. zaliczkowe w	Udziały		Fundusz rezerwowy		Wkładki oszczędności: Stan na początku miesiąca		Wkładki oszczędności: Włożono w ciągu miesiąca		Wkładki oszczędności: Wyjęto w ciągu miesiąca		Wkładki oszczędności: Stan z końcem miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Stan na początku miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Zaciągnięte w ciągu miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Spłacone w ciągu miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Stan z końcem miesiąca	
	z końcem miesiąca		z końcem miesiąca																	
	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct
Bełzie	2499	85	392	35	11680	72	1441	40	521	25	12600	87	6000	.	.	.	.	.	6000	.
Birczy	9351	81	1273	33	8873	66	1489	77	2819	92	7543	51	35750	.	8795	.	7090	.	37455	.
Bochni	19624	09	1525	60	42476	96	15777	27	15209	87	43044	36	75824	30	11232	.	10280	15	76776	15
Bóbrce	3614	64	925	60	9384	85	800	90	60	.	10125	75	7280	.	2150	.	2600	.	6830	.
Busku	4194	77	1923	20	5191	44	140	3	26	.	5305	47	6248	78	.	.	200	.	6048	78
Busku „Wzaj. pomoc"	13880	11	420	.	26583	25	9696	30	8129	.	28150	55	.	.	2823	.	.	.	2823	.
Cieszanowie	29513	12	1509	62	21201	06	1710	13	1188	72	21722	47	.	.	.	.	.	.	.	.
Dąbrowéj	50407	28	12189	36	.	.	.	.	.		.	.	163235	85	6506	.	5020	60	164721	25
Delatynie	11271	79	1172	24	6809	24	435	.	.	.	7304	64	14602	.	820	.	995	.	14427	.
Dobromilu	8323	90	392	09	6027	1	1490	31	1855	.	5662	32	2700	.	.	.	150	.	2550	.
Drohobyczu	18085	89	3074	72	49643	57	8606	85	4409	95	53840	47	30009	.	8181	56	8988	12	29202	44
Glinianach	40477	96	5803	45	114643	96	12402	42	7234	1	119812	37	17535	.	7425	30	2860	30	22100	.
Jarosławiu	29487	41	4125	46	44796	.	433	80	6936	68	38293	12	16012	34	.	.	.	.	16012	34
Jaworowie	4695	14	248	77	12162	65	1210	.	586	.	12786	65	4500	.	1500	.	1500	.	4500	.
Kańczudze	2543	64	196	.	850	35	.	.	.	.	850	35	6200	.	.	.	.	.	6200	.
Kamionce Strum.	12949	78	332	75	8206	.	3400	.	1817	50	9788	50	.	.	.	.	.	.	.	.
Komarnie	10001	05	1609	80	39606	64	5417	69	1224	00	43800	33	2500	.	.	.	500	.	2000	.
Kolbuszowéj	4844	.	797	.	5879	77	44	.	.	.	5923	77	4700	.	.	.	300	.	4400	.
Krakowie	47928	90	60	33	71357	15	2425	31	1058	76	72723	70	12462	.	4052	.	3639	.	12875	.
Krakowcu	5612	67	382	.	2298	05	69	35	186	16	2181	24	8800	.	.	.	500	.	8300	.
Krynicy	3711	63	366	.	14039	97	915	34	409	48	14545	83	7000	.	.	.	.	.	7000	.
Kulikowie	3454	74	381	65	1254	21	630	.	150	.	1734	21	13189	.	.	.	150	.	13039	.
Limanowéj zal.	29554	50	2946	91	33876	19	20499	02	3418	61	50956	60	42621	04	7089	41	19753	02	29957	43
Jordanowie	2012	59	364	91	15122	50	1910	.	380	.	16652	50	.	.	.	.	.	.	.	.
Lwów zal.	141846	91	13682	.	461851	54	84412	07	64370	59	481893	02	93853	85	36270	50	34341	.	95783	35
„ „ urz. pocz.	24496	.	1031	14	13911	73	1676	90	1135	54	14453	09	10800	.	2700	.	2800	.	10700	.
Makowie	8737	11	1621	73	51685	76	2861	61	315	45	54231	92	3000	.	.	.	.	.	3000	.
Mariampolu	3535	20	376	26	2475	94	108	70	30	.	2554	64	4000		.	.	.	.	4000	.
Mielcu	11772	56	2389	29	45291	78	3415	48	2373	33	46333	93	.	.	.	.	.	.	.	.
Mościskach	12042	68	6076	42	42349	51	3948	.	4430	23	41867	28	7000	.	.	.	.	.	7000	.
Now. Sączu	31803	91	6060	65	136347	85	20641	.	25451	92	131536	93	4500	.	.	.	.	.	4500	.
Oświęcimie	6433	35	686	48	15397	53	1801	69	1193	69	16005	33	1000	.	.	.	.	.	1000	.
Pilźnie	4290	20	1208	84	12589	91	393	17	736	45	12246	63	7700	.	.	.	800	.	6900	.
Podgórzu	9185	31	971	85	43546	31	2985	91	2659	54	43872	68	9428	.	3784	.	1428	.	11784	.
Pomorzanach	8213	.	380	.	8477	.	9420	.	3440	.	14457	.	1189	80	850	.	.	.	2039	80
Przemyślanach	5631	63	2571	02	18298	62	6246	32	3324	35	21220	59	6600	.	6000	.	200	.	12400	.
Przemyślu rolne	41096	20	7704	78	130037	19	6461	34	8519	05	127979	48	37371	73	13223	.	10646	73	39948	.
Rudkach	9886	87	1345	33	38238	11	1771	77	5070	84	34939	04	2712	70	.	.	500	.	2212	70
Sieniawie, kr. miej.	2796	84	505	.	10381	67	523	17	246	04	10658	80	2690	.	.	.	1000	.	1690	.
„ zal.	3637	08	619	50	19036	64	443	.	530	.	18949	64	.	.	.	.	.	.	.	.
Skałacie	1569	19	483	48	137	65	.	.	14	.	123	65	4600	.	.	.	200	.	4600	.
Śniatynie	6512	97	827	88	11932	61	946	61	50	16	12829	6	8000	.	.	.	300	.	7700	.
Sokalu	13018	48	1744	.	67639	25	2974	40	2158	65	68455	.	16466	41	.	.	.	.	16466	41
Stryju	11299	92	766	70	24725	19	1803	36	1807	98	24720	57	5300	.	3000	.	600	.	7700	.
„ Cred. Ver.	10406	.	604	.	34095	75	6817	97	3719	50	37194	22	4750	.	3450	.	1100	.	7100	.
Tarnowie	19691	93	5762	01	81634	83	1951	.	2423	45	81162	38	4500	.	.	.	.	.	4500	.
Wykotach	3589	84	392	83	10649	24	927	70	.	.	11576	94	10400	.	1000	.	.	.	11400	.
Zakliczynie	6137	27	637	.	4052	38	926	83	.	.	4979	21	13900	.	.	.	500	.	13400	.
Zbarażu	12292	43	2760	.	13380	97	1119	.	91	60	14408	07	15531	59	1000	.	550	.	15981	59
Złoczowie	16744	91	2913	32	61383	32	5270	36	5434	34	61218	84	2000	.	.	.	.	.	2000	.
Busku kred.	38160	10	4848	26	22420	70	6505	02	7158	36	21767	36	6040	.	2860	.	960	.	7940	.
Gorlicach	57738	53	7709	58	126233	99	9369	45	23958	20	111645	24	40909	93	24278	98	14871	14	50317	77
Milówce	5276	02	624	65	14460	31	805	46	484	67	15281	60	1500	.	.	.	.	.	1500	.

Stan czynny

Tow. zaliczkowe w	Saldo odsetek		Reszta pozycyi stanu biernego		Pożyczki udzielone: Stan na początku miesiąca		Pożyczki udzielone: Spłacono w ciągu miesiąca		Pożyczki udzielone: Udzielono w ciągu miesiąca		Pożyczki udzielone: Stan z końcem miesiąca		Koszta założ. ruchomości i adm.		Reszta pozycyi stanu czynnego		Gotówka	
	z końcem miesiąca												z końcem miesiąca					
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct
Bełzie	1140	26	.	.	20836	70	697	96	1645	.	21783	74	349	62	69	88	430	08
Birczy	2113	56	995	59	54561	.	8154	.	8684	.	55091	.	1265	90	1922	64	453	26
Bochni	3584	38	2217	24	150728	57	13018	10	17617	76	155328	23	2021	03	500	.	592	72
Bóbrce	597	75	346	73	21619	46	1706	51	2171	16	22084	11	211	04	.	.	145	32
Busku	892	86	.	.	15914	64	1252	56	1869	56	16531	64	1131	44	234	18	467	82
Busku „Wzaj. pomoc"	4379	78	.	.	39433	31	2186	14	10265	52	47512	69	2043	40	.	.	97	35
Cieszanowie	1219	32	.	.	50618	57	2561	10	3750	33	51807	80	338	82	937	79	880	12
Dąbrowéj	5698	90	8338	73	210956	44	8250	31	9587	33	212293	46	1619	02	21290	09	6152	95
Delatynie	3718	33	245	77	33261	14	3517	76	3760	46	33503	84	1816	19	2773	93	45	81
Dobromilu	1272	51	104	51	16371	60	562	18	1600	.	17409	42	273	66	228	84	393	41
Drohobyczu	742	74	814	36	96669	75	14472	79	13668	53	95865	49	2453	31	4847	68	2594	14
Glinianach	10639	94	2181	15	189729	34	9755	91	17760	60	197734	3	1952	24	471	98	856	62
Jarosławiu	5980	96	661	94	85228	19	15059	95	12015	.	82183	24	1052	51	149	17	11176	31
Jaworowie	1108	85	168	93	22058	12	3040	88	3990	.	23007	24	272	9	.	.	229	1
Kańczudze	584	01	204	77	8811	46	643	42	1625	.	9793	04	131	20	274	08	380	45
Kamionce Strum.	2070	88	20	22	19212	37	2912	99	4803	24	21102	62	1370	63	2	13	2686	75
Komarnie	3648	65	2426	96	61011	09	3409	69	4660	.	62261	40	462	04	654	23	109	12
Kolbuszowéj	978	42	398	83	16747	50	562	.	360	.	16545	50	424	48	275	55	96	49
Krakowie	8050	88	3533	97	127619	56	20004	13	22491	.	130106	43	2932	53	10940	64	1193	18
Krakowcu	1086	.	123	56	16332	75	1457	.	965	.	15840	75	642	84	989	66	212	22
Krynicy	2362	18	305	01	25268	65	810	.	1723	.	26181	65	842	07	1031	04	235	89
Kulikowie	723	81	300	99	17660	26	889	.	1255	.	18026	26	840	96	235	19	531	99
Limanowéj zal.	2754	41	1005	20	110948	06	4889	60	8761	84	114820	30	918	75	591	96	844	04
Jordanowie	2307	2	.	.	20989	14	656	92	1050	.	21382	22	364	90	10	6	1616	85
Lwów zal.	13923	33	14129	44	678554	92	130265	76	157950	99	706240	15	13992	26	25758	12	1585	52
„ „ urz. pocz.	2485	49	5	10	49663	59	5894	10	7003	82	50773	31	887	36	353	16	1156	99
Makowie	4261	58	173	83	68403	36	2747	74	3455	83	69111	45	884	72	171	26	1858	74
Mariampolu	501	02	647	76	10867	.	867	.	1090	.	11090	.	188	24	210	94	125	70
Mielcu	1433	28	4155	71	58248	05	1394	67	1520	.	58373	38	581	70	6723	54	406	15
Mościskach	.	.	1192	53	65734	21	3041	66	2953	.	65645	55	483	68	937	58	431	97
Now. Sączu	4907	06	1024	64	166987	30	32603	32	32535	68	166919	66	1585	06	8343	59	2984	87
Oświęcimie	981	.	1411	01	23633	.	3438	.	4798	.	24993	.	327	49	799	16	398	11
Pilźnie	2184	43	55	61	25350	.	8377	.	7708	.	24681	.	1411	72	24	59	202	40
Podgórzu	3274	53	186	88	62384	71	8218	03	11967	.	66133	68	1271	97	59	03	1810	57
Pomorzanach	2534	14	.	.	17038	43	1480	21	10889	76	26447	98	1094	74	.	.	81	22
Przemyślanach	95	52	179	66	31143	55	1540	73	11270	.	40872	82	889	12	327	17	9	31
Przemyślu rolne	8885	32	5526	06	224059	65	43314	73	43314	73	224415	65	525	20	6052	04	146	95
Rudkach	3093	89	.	.	46508	43	2213	28	2971	.	47266	15	798	55	2596	28	816	85
Sieniawie, kr. miej.	1333	67	64	61	15267	56	1016	75	1255	.	15505	81	591	67	553	73	397	71
„ zal.	4281	17	776	01	22816	89	1889	96	1510	.	22436	93	3237	85	1314	10	1274	52
Skałacie	510	5	669	57	6161	66	128	76	.	.	6032	90	1374	89	64	45	283	70
Śniatynie	1023	28	.	.	25729	85	2233	34	4360	.	27856	51	492	67	68	24	475	77
Sokalu	1687	84	3651	22	96779	76	1093	33	3047	.	98733	43	741	64	3494	.	2053	88
Stryju	2625	36	464	75	42484	94	4227	17	6410	03	44667	80	1173	64	1081	94	653	92
„ Cred. Ver.	2908	27	.	.	50923	52	13537	16	16443	01	53829	37	1703	02	1500	.	1180	10
Tarnowie	51	01	460	40	106291	89	13689	20	14727	90	107330	59	1250	.	2033	49	1013	65
Wykotach	.	.	1	60	24733	44	173	47	1922	31	26482	28	330	68	118	38	29	87
Zakliczynie	595	06	.	.	22882	.	1719	25	3652	.	24814	75	4311	71	453	54	49	54
Zbarażu	2565	08	831	.	42007	11	907	17	2401	.	43500	94	734	46	4109	61	492	86
Złoczowie	3822	24	1454	18	86940	78	4707	02	3237	.	85470	76	876	39	50	.	1756	34
Busku kred.	2863	67	305	38	72919	95	3400	06	6785	77	76305	66	1676	81	4795	08	1082	53
Gorlicach	.	.	2316	49	194092	36	21727	05	23358	68	195723	99	3013	51	28175	76	2814	35
Milówce	536	61	.	.	20912	67	2511	.	3013	.	21414	67	500	77	914	68	388	76

Uwaga. Umieszczamy rachunki tylko tych towarzystw, które nam je najpóźniej do 15. bm. w formie przez nas wskazanéj przysłały.

Udziały w sumie 185 zł. — ct. w. a. pochodzą od 54. członków, których liczba od ostatniego zamknięcia rachunkowego (1881) wzrosła o 3. Wpłaty na udziały przez członków są zwykle 5%, od pożyczek, co jest za mało. Najwyższy udział 20 zł. posiada członek 1. Dotychczas, od rozpoczęcia czynności 31. sierpnia 1880 r. nie wyznaczano żadnéj dywidendy, bo cały zysk z r. 1880/81. wynosił wszystkiego tylko 4 zł. 2 ct.

Fundusz rezerwowy powstaje z wpisowego po 1 zł. od każdego członka. Kwota jego 50 zł. wynosi obecnie 27% udziałów i ulokowany jest na książeczkę wkładkową w stanisławowskim Banku zaliczkowym.

Wkładek oszczędności nie było żadnych.

Długi Towarzystwa w sumie 500 zł., pochodziły od Banku zaliczkowego w Stanisławowie, było z początku 1000 zł. na weksle 6½%, obecnie 500 zł Towarzystwo wywiązuje się ze swoich zobowiązań akuratnie według terminów.

Saldo odsetek wynosiło 66 zł. 78 ct., czyli w przychodzie 84 zł. 66 ct, w rozchodzie 17 zł. 88 ct. Towarzystwo pobiéra od pożyczek, udzielanych członkom, 10½%, za cały rok naprzód przy wypłacie pożyczki, a nadto w razie zwłoki prowizyą po 5% łącznie 15½%. (!! Przyp. R. Z.)

Odsetki obliczają się stronom od pożyczek ratalnych w ten sposób, że od pożyczek, zwykle w 4 ratach kwartalnych spłacić się mających, pobiéra się procent powyższy (10½) za cały rok z góry od całéj kwoty pożyczonéj bez względu na spłaty ratalne! — Prowizya zwłoki oblicza się od zapadłéj raty (kapitał z procentem) za czas ubiegły.

Podnieść mi wypada, że stopa procentowa od udzielanych pożyczek jest cokolwiek (!) za wysoką, zaś sposób obliczania procentów jest całkiem wadliwy i zbyt obciążający członków.

Pożyczki w sumie 615 zł. składają się z 18 pozycyi.

Pożyczki udziela Towarzystwo w kwotach od 20 zł. do 130 zł. na obligi dłużne, notaryalnie zeznane i na spłaty w przeciągu jednego roku w ratach bądź miesięcznych, bądź kwartalnych.

Pod względem formalnym znalazłem skrypta dłużne, t. j. akta notaryalne, należycie wystawione.

Sposób przechowywania i kontrola nad tymi walorami: Skrypta dłużne przechowuje p. notaryusz w swoich aktach, bowiem obok jego biura pomieszczono tymczasowo biura Tow. zaliczkowego.

Towarzystwo udziela pożyczek na posiedzeniach Dyrekcyi na podstawie podań pisemnych.

Uchwały uwidocznia się na podaniu, którą się protokołuje w dzienniku podawczym.

Ingerencyi Rady zawiadowczéj przy udzieleniu pożyczek dotąd nie było żadnéj. Zauważyłem, że wydawano pożyczki z wszelką przezornością na bezpieczeństwo.

Spłaty pożyczek odbywają się dość prawidłowo.

Według ostatniego bilansu wynosiły zaległości 234 zł., na stan pożyczek 615 zł., czyli 27%. Zaległości te dotyczą rat pożyczkowych niedawno zapadłych, które wkrótce spłacone zostaną; dłużéj zalegają tylko dwie pożyczki, które są całkiem pewne.

Syndyka Towarzystwo obecnie niema; w razie danym zastąpi c. k. notaryusz p. Frańciszek Burzyński.

W ogóle co do pożyczek według szczegółowych informacyi, które zaciągnąłem, zaznaczyć muszę, że takowe w drobnych kwotach z całą przezornością i za stosownem poręczeniem udzielane, są całkiem pewne i żadnéj straty nie będzie.

Co do wydatków administracyjnych nasuwa się uwaga, że koszta założenia (same tylko księgi i piérwsze wydatki) wynoszą cokolwiek za wiele (120 a właściwie 150 zł. zwyż); bowiem oprócz stampilki, żadnych innych sprzętów nie zakupiono; brak nawet zwykłéj skrzyni kasowéj

Kasę, która według bilansu surowego i księgi kasowéj wykazała 68 ct. w. a., nie liczyłem wcale z powodu bagatelnéj kwoty.

Co do innych pozycyi bilansowych i kasowych znalazłem, że takowe, jakkolwiek drobne — bez znaczenia większego — są całkiem akuratnie obliczone.

Biuro Towarzystwa znajduje się w domu Chaima Herzmana w biurze c. k. notaryusza p. Frańciszka Burzyńskiego.

Kancelarya Towarzystwa prowadzona jest przez pomocników p. Burzyńskiego. Protokół podawczy, protokoły Rady zawiadowczéj i protokoły z posiedzeń Dyrekcyi przez kasyera p. Mordkowicza, registratura, akta i korespondencye przechowane są w kancelaryi p. notaryusza.

Szczegółowe spostrzeżenie. Towarzystwo nie rozwinęło czynności większych, głównie z powodu ustąpienia zaraz na początku 2 członków Dyrekcyi, na których miejsce dotąd nie wybrano innych, i ponoś zachodzą nieprzezwyciężone trudności w pozyskaniu stosownych do tego osobistości z zamiłowaniem.

Towarzystwo używa w ogóle opinii dobréj, lecz mało kto niém się zajmuje oprócz WWpp. Burzyńskiego i Mordkowicza, którzy jednak nie mają dostatecznego czasu do prowadzenia czynności na większą skalę.

W Bursztynie, dnia 2. lipca 1882.

Józef Urban,
lustrator okręgu Stanisławowskiego

Lustracya Kasy zaliczkowéj
w Przemyślu.

Dnia 20., 21., 23. i 25. czerwca 1882. odbyłem lustracyą związkowego towarzystwa pod firmą „Przemyska Kasa zaliczkowa rzemieślników i rolników“. Przy lustracyi był obecny ze strony Dyrekcyi dotyczącego Towarzystwa p. Wojciech Hradel, kasyer i jedyny członek Dyrekcyi, będący co dzień w biurze i zajmujący się sprawami Towarzystwa.

Księga główna wykazała w dniu lustracyi następujący stan majątkowy, tj. 20. czerwca 1882:

Stan bierny: Udziały	26.596 zł.	36 ct.
Fundusz rezerwowy	4.660 „	71 „
Wkładki oszczędności	42.525 „	66 „
Długi towarzystwa	8.000 „	— „
Odsetki	3.221 „	69 „
Fundusz wdów i inwalidów	11.370 „	77 „
Zysk niepodn. z r. 1881.	612 „	37 „
Razem	96.987 zł.	56 ct.
Stan czynny: Pożyczki	93.151 zł.	32 ct.
Koszta administracyi	867 „	58 „
Kasa	2 968 „	66 „
Razem	96 987 zł.	56 ct.

Udziały w sumie 26.596 zł. 36 ct. w. a. pochodzą od 640 członków (610+30), których liczba od ostatniego zamknięcia rachunkowego (1881) wzrosła o 30. Wpłaty na udziały przez członków są należyte, troskliwie przestrzegane i wpływają regularnie. Najwyższe udziały po 1.000 zł. posiada członek 1, a dywidendę płaciło Towarzystwo w ostatnich trzech latach po 8% w r. 1880., 8% w r. 1881. i 9% w r. 1882.

Fundusz rezerwowy powstaje z wpisowego 3.50 od każdego członka, z 5% czystego zysku każdego roku i odsetków po 5½ od sta dopisanych od tegoż funduszu, wynosi obecnie 4.660·71 i ulokowany jest w obrocie kasowym.

Wkładki oszczędności w sumie 42.525 zł. 66 ct., pochodzą od 113 stron w granicach od 2 zł. do 2.000 zł. Najwyższych wkładek w kwotach powyżéj 1.000 zł. było od 12 stron. Między właścicielami książeczek oszczędności nie znalazłem instytucyi publicznych, na 2 książeczki złożono znaczniejsze kwoty przez członków Towarzystwa.

Towarzystwo oprocentowuje wkładki oszczędności po 6% rocznie do 30. czerwca 1882. od 1. lipca 1882. obniża na 5½%, a nadto praktykuje następujące przy wypłacie zastrzeżenia: przy 1000—2000 zł. termin wypowiedzenia 30 dni, od 500—1.000 zł. 15 dni, 100 zł. bez wypowiedzenia, w razie prędszéj wypłaty pobiéra escont 1‰. Sposób obliczania odsetek znalazłem prawidłowy.

Wycofane książeczki oszczędności unieważnia się i przechowuje w sposób następujący: unieważniają się przez przekréślenie wszystkich pozycyi, i przechowuje się je osobno.

Długi Towarzystwa w sumie 8.000 zł. pochodziły na weksle 6½% od Przemyskiéj kasy oszczędności.

Towarzystwo wywiązuje się ze zwoich zobowiązań punktualnie; pożyczkę dostaje na podstawie weksli akceptowanych przez Dyrekcyą kasy zaliczkowéj. Ponieważ w portefeulu kasy nie ma weksli kwalifikujących się do reeskontu w jakimkolwiek zakładzie innym, przeto nigdzie do reeskontu weksli się nie podaje, obecnie dąży i Rada nadzorcza i Dyrekcya, aby zaprowadzić weksle 3 mies. częściowo spłacane i zmieniane w terminie, — mając zamiar dać do reeskontu weksle swoje do Banku austr.-węg.

Saldo odsetek wynosiło 3.221 zł. 69 ct., czyli w przychodzie 3.417 zł. 39 ct, w rozchodzie 195 zł. 70 ct. Towarzystwo pobiéra od pożyczek, udzielanych członkom, 8%, w razie zwłoki prowizyą po 4%, łącznie 12%.

Odsetki obliczają się stronom od pozycyi terminowych zupełnie dokładnie według dni od pożyczek ratalnych w ten sposób, że pożyczający biorąc pożyczkę do spłaty w 10 ratach kwartalnych, przy podjęciu pożyczki czy na weksel, czy akt notaryalny, płaci odsetki tylko za 1 kwartał, późniéj przy każdéj racie opłaca % w miarę pozostającego kapitału. Prowizya zwłoki oblicza się po 4 od sta, przy obliczeniu téj prowizyi faworyzowany jest nie przestrzegający terminu dłużnik, — na co uwagę Dyrekcyi zwróciłem. Według ostatniego bilansu nie było żadnéj prowizyi zwłoki (należne, zaległe) w stanie czynnym, bo % zwłoki z końcem odpisują od udziału, — i rubryka ta nie egzystuje

Pożyczki w sumie 93.151 zł. 52 ct. składają się z 761 pozycyi.

Pożyczki udziela Towarzystwo w kwotach od 5 zł. do 3 000 zł. na następujące obligi dłużne: 1) na weksle bez daty lub weksle gdzie tak biorący jak ręczyciele są akceptantami bez wystawiciela i 2) na skrypta notaryalne i na spłaty w 10 kwartałach.

Pod względem formalnym znalazłem weksle jak wyżéj powiedziano, zaś akty notaryalne omawiające, iż pożyczka do 10 kwartałów ma być umorzoną, spłaty zaś odbywają się według możności.

Sposób przechowywania i kontrola nad tymi walorami jest następująca: walory przechowywane są w kasie ogniotrwałéj, kontrolowane są 1. każdego miesiąca przez Radę nadzorczą.

Towarzystwo udziela pożyczek na posiedzeniach Dyrekcyi na podstawie podań pisemnych. Uchwały uwidocznia się w osobnym protokole.

Ingeneracya Rady zawiadowczéj przy udzieleniu pożyczek jest następująca: Przy udzielaniu pożyczek Rada nadzorcza po wyznaczeniu kredytów nie ma żadnéj ingerencyi. Zauważyłem, że znaczna część kapitałów uwięziona w jednych rękach, tj. kilkunastu członków, spłaty są bardzo drobne, stąd i obrót funduszów słaby, większa surowość Dyrekcyi byłaby pożądaną.

Według ostatniego bilansu wynosiły zaległości 6.658 zł. Zaskarżonych pozycyi jest 69 ze sumą 11.969 zł.. z czego 5.311 spłacono.

Syndykiem Towarzystwa jest p. Dr. Teofil Łużecki, adwokat. Stosunek Towarzystwa do Syndyka jest następujący: pensyi stałéj nie pobiéra żadnéj, honoraryum przez sądy przyznane peryodycznie bywa przez Dyrekcyą wypłacane.

Ewidencyą spraw procesowych utrzymuje kasyer p. Wojciech Hradel w ten sposób, że notuje oddanie sprawy do adwokata w rachunku strony, a po przedłożeniu rachunku przez adwokata, obciąża stronę odpowiednio.

W ogóle co do pożyczek według szczegółowych informacyi, które zaciągnąłem, zaznaczyć muszę, że są na zbyt długi czas dawane.

Koszta administracyi wynoszą: 1.381 zł. 95 ct. Czynsz 120 zł. rocznie; płace dyrektorów: 480 i 150 zł. rocznie; płace urzędników 165 zł. rocznie; reszta wydatków w sumie 466 zł. 95 ct., w téj niewłaściwie wstawione koszta procesowe w kwocie 354 zł. 16 ct., na które wydatki w przyszłości osobne conto utworzone będzie.

Co do wydatków administracyjnych nasuwa się uwaga, podatki w r. 1881. nie zostały opłacone, jednak z zysku r. 1881. pozostawiona uchwałą ogóln. Zgrom. 4. czerwca 1882. suma 639 zł. 23 ct. na pokrycie podatków, należytości do Związku i innych drobnych wydatków.

Kasę, która według bilansu surowego i księgi kasowéj wykazywała 2.968 zł. 66 ct. w, a. zliczyłem szczegółowo i znalazłem w zupełném porządku.

Co do innych pozycyi bilansowych i kasowych znalazłem, że administracya prowadzona jest z oszczędnością, przechodzącą wszelką miarę, — jedyny prawie funkcyonaryusz, którego ręką prowadzone są wszystkie książki, który kasę i dokumenta wszelkie przechowuje, który był założycielem téj kasy, prowadził przez lat 8 bez wszelkiego wynagrodzenia, otrzymuje za całe zajęcie, którego znaczenia zdaje się, że Rada nie pojmuje, wynagrodzenie 40 zł. miesięcznie, — zasługa wypielęgnowania instytucyi, która zacząwszy z 18 zł. przed laty 12, dzisiaj ma własnego kapitału 42.637 zł. 84 ct. za mało jest cenioną przez Radę nadzorczą u p. Wojciecha Hradla, a tém więcéj podnieść to wypada, iż Rada nadzorcza składa się z ludzi ciężkiéj pracy,— którzy pracę i wytrwałość gorliwą w służbie obywatelskiéj powinnyby uszanować. Obecnie ma być zaprowadzone książkowanie według przyjętéj przez wszystkie stowarzyszenia normy, — ewidencya całéj manipulacyi będzie jaśniejszą, ale i więcéj sił będzie potrzeba, — akcepta zaprowadzone będą 3-miesięczne, iżby mogły być reeskontowane w Banku austro-węg. Kancelarya Towarzystwa prowadzona jest przez p. Wojciecha Hradla, protokół podawczy przez tegoż, protokoły Rady zawiadowczéj przez Radę (p. Głembockiego), protokoły z posiedzeń dyrekcyi przez p. Wojciecha Hradla, registratura, akta i korespondencya p. Wojciech Hradel.

Szczegółowe spostrzeżenie. Fundusz wdów i inwalidów, który wzrósł do kwoty 11 370 zł. 77 ct., popowstaje z wpisowego 50 ct. i opłaty miesięcznéj 20, 30 lub 40 ct., stosownie do wieku członka, i % jak na teraz 8 od sta, z funduszu tego czerpie dotąd 2 inwalidów i 3 wdowy, 4 po 8 zł., 1 po 6 zł. miesięcznie.

W Przemyślu, dnia 13. lipca 1882.

M. Ritterschild
lustrator okręgu Przemyskiego.

XII.

Spostrzeżenia nad rozwojem stowarzyszeń
(stowarzyszenia handlu skór).

(S. W.) W roczniku za r. 1880. znajdujemy Towarzystwo szewców w Dąbrowie, założone w styczniu 1880., które jednak po upływie dwóch lat czynności nie rozpoczęło. Myśl raz rzucona, wydać musi owoce, choćby to miało nastąpić po upływie dalszych dwóch lat bezczynności.

P. Władysław Terenkoczy uporządkowawszy interesa drohobyckiego Towarz. zaliczkowego, pozyskał odpowiedną liczbę zwolenników, z którymi założył w r. 1881. i prowadzi z dobrém powodzeniem Towarzystwo handlu skór w Drohobyczu. Niektórzy szewcy tego miasta praktycznie byli już przysposobieni ku temu przez należenie do lwowskiego stowarzyszenia, skąd towary zakupowali.

Rudki, miasteczko powiatowe, posiada od roku 1881. Spółkę handlu skór założoną za staraniem p. Piotra Zbrożka. Z kupieckim taktem i według zasady handlowéj dyrekcya rozpoczęła czynności z wielką dla członków korzyścią, które w pierwszéj chwili objawiły się w tém, że miejscowi niejako specyaliści o znaczny procent zniżyli ceny towarów.

Komarno, miasto z czasów Rzeczypospolitéj, będące obecnie siedzibą sądu powiatowego, w kwietniu 1882. założyło Spółkę handlu skór na podstawie statutu rudeńskiego. Za parę tygodni wywiesi ona już swe godło nad sklepem.

Kulików, który od dawien jest siedzibą szewców, sposobi się do założenia Towarzystwa handlu skór.

Jarosław posiada także Towarzystwo handlu skór. Powstało ono w październiku 1881. przy pomocy Związku stowarzyszeń. Jest to jedyne stowarzyszenie tego rodzaju, do założenia którego przystąpili piérwszorzędni dygnitarze powiatu duchowni i świeccy, gorącego serca inteligencya, pierwszorzędni przemysłowcy innych zawodów, a nawet pani starościna Beneszek. Zawzięta wrzała walka wewnętrzna między założycielami, a reprezentantami opozycyi. Cztéry dni trwało zakładanie. Tylko energii i wytrwałości delegata Związku zawdzięczyć należy, że założenie stowarzyszenia nie zostało odłożone na czas nieograniczony. Towarzystwo w mowie będące rozpoczęło już czynności. Rady zawiadowczéj prezesem jest ks. kanonik Oleksiński, wiceprezesem kanonik gr. kat. obrządku. Do Dyrekcyi należy jeden z intelligencyi, inicyator stowarzyszenia. Szewcy jarosławscy przedstawili żywy obraz białych murzynów. Znękani materyalnie, z podziwienia godną odwagą stanęli solidarnie do walki bez względu na pociski i groźby, jakie między nich rzucono ze strony wyzyskiwaczy. Cześć się téż należy mężom, wysokie zajmującym stanowiska społeczne, że stanęli w obronie uciśnionych słowem i czynem. Do Towarzystwa jarosławskiego pozwolę sobie jednak wyrazić żal, że pomija Związek stowarzyszeń. Czynnie doznało ono jego pomocy. Posłannictwo zatém tego Związku nie jest mu obce, więc wiedzieć powinno, że Związek nie jest instytucyą obliczoną na wyzyskiwanie. Lwowskie Tow. handlu skór w piérwszéj chwili podało bratnią dłoń jarosławskiemu. Związek i inne lwowskie stowarzyszenia cieszyć się będą widokiem najświetniejszego rozwoju jarosławskiego Towarzystwa bez względu na obojętność, jaka ich spotkała.

Siedm więc stowarzyszeń handlowych tego rodzaju posiadać będzie kraj, wykazujący 400 miast i miasteczek, w których mieszka przynajmniéj 20.000 szewców. Wszyscy odznaczają się pilnością i zapobiegliwością, a jednak ta warstwa stanu przemysłowego nieznaczny procent wykazuje niezależnych majątkowo a co gorsza, z pomiędzy szewców niewielu prowadzi wygodne życie domowe. Ten opłakany stan naszych współobywateli w stosunku progresyjnym wzmagać się będzie aż do cyfry, która nam już wykaże brak szewców polskiéj narodowości. Zważmy przy tém, że gdyby kraj nasz posiadał już odpowiedną ilość spółek handlu skór, to rezultat tych spółek polepszyłby znacznie stan materyalny szewców, a w dalszéj przyszłości moglibyśmy przystąpić do wywozu wyrobów poza granicę kraju.

Doszliśmy już do tego, że Związek stowarzyszeń pozyskawszy dla rozwoju stowarzyszeń prawie już wszystkich chętnych i odpowiednich obywateli, musi dalsze starania o zakładanie nowych stowarzyszeń zaliczkowych na teraz przynajmniéj prawie zaniechać Doświadczenie poucza daléj, że stowarzyszenia wyższéj kategoryi, jak handlowe i spożywcze powstają pod wpływem silnie rozwiniętych stowarzyszeń zaliczkowych. Wobec więc objawiającéj się stagnacyi na najważniejszém polu gospodarstwa narodowego, postawmy sobie pytanie, co daléj czynić należy. Powołać do pracy nowe czynniki, to nasza odpowiedź. Nowe czynniki do pracy, to nasza młodzież inteligentna, która szuka chleba, a znaleść go nie może. Nauczmy młodych adeptów pracować na polu stowarzyszeń, powiększmy liczbę niezależnych obywateli i rodzin, a niezależność kraju spotęgujemy pod każdym względem. Kandydatów na urzędników dla stowarzyszeń w ogóle kształcić winniśmy fachowo 1 dla stowarzyszeń zaliczkowych, z których wiele nie rozpoczynały nieraz czynności dla braku uzdolnionego urzędnika: 2. dla miejscowości, gdzie założenie stowarzyszenia zaliczkowego stanowi konieczną potrzebe, która jednak nie może być zaspokojoną dla braku również uzdolnionego urzędnika; 3. w końcu dla tych miejscowości, gdzie szewcy przystąpią do założenia Towarzystwa handlu skór, abyśmy im polecić mogli uzdolnionego urzędnika, którego im nawet własnym funduszem wykształcimy. Towarzystwo zaliczkowe we Lwowie i lwowskie Towarzystwo handlu skór, spodziéwać się należy, nie odmówią kandydatom sposobności do nabycia praktycznego uzdolnienia i wydadzą im odpowiedne świadectwa do ubiegania się o odpowiedni urząd w istniejącém lub powstać mającém stowarzyszeniu.

Praca w powyższym kierunku powinna być jednak systematyczną, powinna być naszym programem. Od północy i zachodu coraz mniejszego kraj nasz doznaje ucisku pod wielu względami, a szczególnie pod względem ekonomicznym. Do również ważnych okoliczności zaliczyć winniśmy i musimy wykształcenie jak najliczniejszéj młodzieży pod względem umiłowania idei stowarzyszeń i praktycznego téjże zastósowania przez wzgląd na Królestwo polskie, Litwę i zabrane prowincye. Skoro bowiem okowy despotyzmu prysną w tych dzielnicach Polski tutejsza jéj dzielnica uzdolnionych fachowo ludzi dostarczyć będzie musiała. My równie wykazać się musimy zasobami i zasilać niemi wymienione dzielnice bez własnego uszczerbku.

Ruch stowarzyszeń.

Zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. Dziennik urzędowy ogłasza w miesiącu czerwcu b. r. następujące zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych:

Nowe stowarzyszenie. Towarzystwo ochrony mniejszéj własności ziemskiéj, stow. zar. z nieogr. por. w Mielcu. Statut z 10. marca 1882. Cel stowarzyszenia znany czytelnikom „Związku“. Dyrekcya: Mieczysław Szymberski i Włodzimierz Sroczyński. (C. k. Sąd obw. Tarnów).

Zmiany statutów. Towarzysto zaliczkowe i eskontowe we Lwowie, stow. zar. z o ogra. por. na mocy uchwały z 7. maja b. r. uzupełnia spis przedsiębiorstw tego Towarzystwa: 1) Dostarczanie w zakresie statutu członkom swoim na umiarkowany procent potrze-

bnych im kapitałów do obrotu w gospodarstwie, handlu, przemyśle lub rzemiośle za pomocą wspólnego kredytu wszystkich członków. 2) Eskontowanie i reeskontowanie ich weksli; 3) nabywanie od członków swoich wierzytelności hipotecznych albo pośredniczenie w nabywaniu takowych; 4) przyjmowanie komisów za należytém pokryciem, inkasowanie wszelkiego rodzaju wierzytelności; 5) udzielanie pożyczek na zaliczki kolejowe i pocztowe. (C. k. Sąd kraj. we Lwowie) — Towarzystwo zaliczkowe w Łańcucie stow. zar. z nieogr. poręką, ogłasza uchwalone na Walném zgromadzeniu dnia 7. kwietria b. r zmiany §§. 6., 10., 12., 16., 23., 30., 31., 32., 37., 38., 41., 43. 46., 49., 50., 51. i 56.*) statutu. (C. k. Sąd obw. w Rzeszowie).

Likwidacya. Towarzystwo zaliczkowe dla rolnictwa i przemysłu rolniczego we Lwowie, stow. zar. z ogr. por. uwidoeznia uchwałę likwidacyjną z 7. kwietnia b. r. Likwidatorowie: JE. Włodzimierz hr. Russocki, Jakób Wiktor i Piotr Gross (c. k. sąd kraj. we Łwowie).

Zmiany w Dyrekcyi. Towarzystwo kredytowe w Jaryczowie nowym, Stow. zar. z ogr. poręką. Na skutek wyboru z dnia 6. kwietnia 1882. weszli do Dyrekcyi: Markus Boruch Handelsmann, kasyer i Mayer Izak Blick, zastępca kasyera. (C. k. Sąd kr. Lwów). — Tow. gal. kasy zaliczkowéj we Lwowie, stow. rar. z nicogr. poręką. Do składu nowéj Dyrekcyi należą: Aleksander Pilarski i Kalikst Krzyżanowski. (C. k. Sąd kraj Lwów). — Piérwsze Tow. eksploatowania nafty w Kołomyji, stow. zar. z ogr. por. Dyrektorem obrany: Karol Głuchowski, zastępcami: Mikołaj Kałmucki i Antoni Zalewski. (C. k. Sąd. obw. Kołomyja). — Tow. zal. w Łańcucie, stow. zar. z ogr. poręką. Dyrektorem wybrany hr. Karol Scipio (w miejsce p. Piotra Soleckiego). (C. k. Sąd obw. Rzeszów).

Kasa zaliczkowa w Nadwórnie, stowarzysz. zarejestr. z nieogr. poręką. Założona została dnia 16. b. m. Rada zawiadowcza z 9. członków złożona, powołała na swego prezesa Józefa Döllera, skarbnika państwa nadwórniańskiego, na zastępcę Karola Mayera burmistrza, na sekretarza ks. Atanazego Mojseowicza, gr. kat. katechetę, na zastępcę Maksymiliana Krakowskiego, prywatyzującego kapitalistę. Dyrekcyą stanowią: ks. Wojciech Rosebayder, rz. kat. katecheta, zastępca Leopold Wojkowski, urzędnik Rady powiatowéj, Józef Pawliczek, kasyer, adjunkt urzędu podatkowego i właściciel realności, Andrzéj Zawadzki, kontrolor, adjunkt urzędu podatkowego. Kasa nadwórniańską przystąpiła zaraz do Związku stowarzyszeń.

Towarzystwo ochrony własności ziemskiéj w Limanowéj rozwija się pomyślnie. Mamy przed sobą półroczny bilans surowy z 30. czerwca br. z którego wyjmujemy najważniejsze daty: udziały: 2.279·58; fundusz rezerwowy 54·—; zysk inkasowany 490·16; — wypłacono na rachunek ceny kupna 8.215·30, zwrócone 6.655·58 — zostaje niezałatwiona 1559·72; wypożyczono na podniesienie gospodarstw 1.008·—, zwrócono 219·—, zostaje 789 zł.

Ogólny fundusz zaopatrzenia projektuje p. Karol Feigel, buchhalter Banku ludowego w Pancsowie. Prospekt i zaproszenie rozesłał i do naszych stowarzyszeń. Czyż to nie dowód, jak potrzebę takiego funduszu, czują ludzie myślący? Pan Feigel w programie powiada: „Celem funduszu jest, 1) zabezpieczenie urzędników i służby od nędzy i niedostatku w wieku podeszłym; 2) podniesienie wierności i przywiązania urzędników do chlebodawców, zarazem skuteczny środek przeciw szérzącym się ideom komunistycznym i tendencyom socialistycznym“. Tego samego zdania są zapewne wszystkie zarządy naszych stowarzyszeń— ale cóż z tego?... nasz fundusz dotąd nie może oficyalnie wejść w życie, bo... brak potrzebnéj ilości 10 stowarzyszeń!...

Kwestyonarze „Sparrkassenzeitung“ można śmiało wypełniać i odséłać, co podajemy do wiadomości szan. Stowarzyszeń na liczne do nas wystósowane zapytania. Wszak każdemu możemy udzielić wiadomości o naszych stowarzyszeniach.

Kasa zaliczkowa w Przemyślu, która się opóźniła z przyczyn od zarządu niezawisłych we wzięciu udziału w składce na dar honorowy dla Patrona, przeznaczyła tę samą kwotę 10 zł. na rzecz naszego funduszu zaopatrzenia.

Opłata bezpośrednich należytości (od wpłaconych i wypłaconych udziałów, od wypłaconéj i dopisanéj dywidendy według I. Sk. — od wypłaconych odsetek od wkładek oszczędności i rachunków bieżących 2%) nastąpić winna w myśl ustawy z 21. maja 1873. i późniejszego rozporządzenia ministeryalnego najpóźniéj do końca bieżącego miesiąca, na co zwraca się uwagę Szan. Stowarzyszeń celem uniknienia niepotrzebnych kosztów i nieprzyjemności.

Towarzystwa zaliczkowe i stare banknoty. Wobec wyzyskiwania ludu przy wymianie starych banknotów (jak obecnie dziesiątek i piątek) zajęły się niektóre towarzystwa jak np. Towarzystwo w Birczy bezpłatną tychże wymianą przeprowadzając od siebie potrzebne kroki celem dalszéj wymiany. Przy téj sposobności zwracamy uwagę, że stare piątki przyjmować można do końca b. r. gdyż do 1. stycznia 1883. obowiązane są wszystkie kasy rządowe przyjmować zapłaty témi piątkami.

Wydział krajowy udzielił Związkowi stowarzyszeń subwencyę 300 zł. na koszta organizacyi towarzystw handlu skór.

P. Władysław Smolka, lustrator okręgu sądeckiego, zrzygnował z téj godności. — W skutek tego rozpisanym będzie nowy wybór.

*) C. k. Sąd powinien był podać treść tych zmian. (Prz. Red. „Zw.“)

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Dr. Alfred Zgórski. Z I. Związkowéj Drukarni we Lwowie, Hotel Żorża.